

ŠVIETIMAS
ALYTAUS MIESTO SAVIVALDYBĖJE:
NEVYRIAUSYBINIŲ ORGANIZACIJŲ
ĮTRAUKIMAS

ŠVIETIMAS
NVO
TINKLAS | MO

2019

Nacionalinis švietimo NVO tinklas susibūrė siekiant efektyvesnės ir kokybiškesnės švietimo politikos Lietuvoje bei glaudesnio nepriklausomų švietimo veikėjų ir institucijų bendradarbiavimo ją įgyvendinant. Tinklas vienija nacionalines įvairiose švietimo srityse veikiančias nevyriausybinės organizacijas.
Daugiau: www.svietimotinklas.lt

Lietuvos Respublikos
socialinės apsaugos
ir darbo ministerija

Analizė parengta pagal projektą „Švietimo paslaugų efektyvumo didinimas ir konkurencingumo skatinimas“, finansuotą LR socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Turinys

Įvadas	4
Sąlygų NVO teikti švietimo paslaugas Alytaus miesto savivaldybėje apžvalga	6
Ikimokyklinis / priešmokyklinis ugdymas	7
Bendrasis ugdymas	8
Neformalusis vaikų švietimas	9
Neformalusis suaugusiųjų švietimas	12
Geroji praktika ir rekomendacijos	14

Įvadas

Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ numatyta, kad valstybės ir vietos valdžios institucijos turi sąmoningai siekti perduoti visuomenei vis daugiau galių ir atsakomybės savarankiškai veikti įgyvendinant subsidarumo principą (5.9.1 str.), o viešasis sektorius turėtų teikti tik tas paslaugas, kurių negali teikti nevyriausybinės organizacijos, bendruomeninės organizacijos ir verslo įmonės (7.6 str.). Dokumente taip pat keliamas tikslas sudaryti realias galimybes viešąsias paslaugas teikti ne tik valdžios institucijoms, bet ir bendruomenėms, nevyriausybinėms organizacijoms ir privačiam sektoriui (7.8.2 str.).

Remiantis minėta strategija, 2014–2020 metų nacionalinės pažangos programoje buvo suplanuotas rodiklis, kuriuo siekiama, jog iki 2020 m. bent 15 proc. finansuojamų viešųjų paslaugų viešųjų pirkimų ar projektų atrankos konkurso būdu būtų teikiamos nepriklausomų subjektų (pvz., nevyriausybinių organizacijų), o ne viešojo sektoriaus įstaigų, atitinkamai pertvarkant ir biudžetinių įstaigų tinklą.

Kadangi didelė dalis viešųjų paslaugų teikiamos savivaldybėse, Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras (NIPC) 2015 m. parengė nevyriausybinių organizacijų ir savivaldybių bendradarbiavimo metodiką¹. Šiame dokumente išsamiai išnagrinėtas viešųjų paslaugų turinys, dažniausiai naudojama nevyriausybinių organizacijų (NVO) įtraukimo į viešųjų paslaugų teikimą praktika bei pateiktos rekomendacijos savivaldybėms, kaip sustiprinti bendradarbiavimą su pilietinės visuomenės organizacijomis įvairiose srityse, įskaitant ir švietimą.

Pastaraisiais metais Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centras vykdė išsamią stebėseną apie NVO įtraukimą į savivaldybių viešųjų paslaugų sistemą kultūros, socialinių paslaugų, švietimo ir sporto srityse. Paskelbti naujaisi 2018 m.

1 NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo metodika. Atnaujintas II leidimas, 2017 NIPC. Internetė: http://www.3sektorius.lt/docs/Savivaldybiu_NVO_bendradarbiavimas_2017_2018-02-20_17:22:21.pdf

duomenys² rodo, kad iki 2020 m. numatyto bendro 15 proc. rodiklio greičiausiai nepavyks pasiekti – nagrinėtais metais nevyriausybiniam sektoriui tebuvo skirta 12 proc. sporto, 7,9 proc. socialinių paslaugų, 3,8 proc. kultūros ir vos 2,9 proc. švietimo srities viešosioms paslaugoms skirto biudžeto. Akivaizdu, kad švietimo sistema Lietuvoje iki šiol yra labai uždara ir nevyriausybinėms organizacijoms veikti šioje srityje yra sudėtinga. Siekdamas išsiaiškinti, kokios priežastys lemia vangų švietimo paslaugų perdavimą, 2019 m. Nacionalinis švietimo NVO tinklas nusprendė išanalizuoti švietimo paslaugų teikimo praktiką ir bendradarbiavimą su NVO pasirinktose savivaldybėse.

Analizės tikslas – apžvelgti ir išnagrinėti, kokias teises, administracines ir finansines sąlygas nevyriausybinėms organizacijoms teikti ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo, neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) bei neformaliojo suaugusiųjų švietimo (NSŠ) paslaugas sudaro Alytaus miesto savivaldybė. Buvo nagrinėjami savivaldybės strateginiai planavimo dokumentai, vykdomos finansavimo programos ir konkursai, siūlomoms organizacijų stiprinimo ir įtraukimo į švietimą sąlygos bei realios organizacijų galimybės šiomis sąlygomis pasinaudoti. Tyrimo metu taip pat siekta išsiaiškinti, ar įgyvendinama anksčiau minėtoje Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro metodikoje pateikta rekomendacija reorganizuoti savivaldybės teritorijoje veikiančias papildomo (neformaliojo) vaikų, jaunimo ir suaugusiųjų švietimo įstaigas ir konkurso būdu finansuoti pačių gyventojų siūlomas iniciatyvas bei sudaryti projektų vykdytojams sąlygas viešąsias paslaugas teikti savivaldybės disponuojamuose visuomeninės paskirties objektuose³. Remiantis analizės metu surinktais duomenimis, pateikiamos rekomendacijos savivaldybei bei savivaldybėje veikiančioms NVO dėl glaudesnės partnerystės ir sėkmingesnio nevyriausybinių sektoriaus įtraukimo į švietimo sritį.

Analizei naudoti viešai prieinami savivaldybės bei kitų institucijų strateginiai dokumentai, veiklos planai, aktualūs teisės aktai, švietimo statistiniai

2 http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_dia-gramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

3 NVO ir savivaldybių bendradarbiavimo metodika. Atnaujintas II leidimas, 2017 NIPC. Internetė: http://www.3sektorius.lt/docs/Savivaldybiu_NVO_bendradarbiavimas_2017_2018-02-20_17:22:21.pdf

duomenys. Taip pat buvo remiamasi informacija, gauta iš įstaigų ir organizacijų telefonu bei 2019 m. gruodžio 9 d. Alytaus jaunimo centre vykusios fokusuotos grupės diskusijos su suinteresuotosiomis šalimis metu. Diskusijoje dalyvavo 41 dalyvis iš Alytaus miesto savivaldybės Švietimo skyriaus, savivaldybės švietimo įstaigų bei švietimo paslaugas teikiančių NVO.

Ši analizė parengta pagal Švietimo nevyriausybinių organizacijų (NVO) tinklo vykdomą projektą „Švietimo paslaugų efektyvumo didinimas ir konkurencingumo skatinimas“, finansuojamą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Projekto vykdymo metu parengtos dar keturių savivaldybių – Alytaus rajono, Šiaulių, Tauragės rajono ir Vilniaus – analogiškos analizės bei gerosios patirties gidas.

Sąlygų NVO teikti švietimo paslaugas Alytaus miesto savivaldybėje apžvalga

NVO švietimo srityje. Savivaldybėje praktiškai visas švietimo paslaugas teikia biudžetinės įstaigos. Nevyriausybinių organizacijų informacijos ir paramos centro duomenimis⁴, 2018 m. savivaldybėje iš švietimui skirtų lėšų NVO neskirta nieko (t. y. 0,00 proc.). Tam tikra neformaliojo vaikų švietimo tikslinio finansavimo lėšų dalis buvo skirta nevalstybiniam švietimo paslaugų teikėjams, tačiau, palyginti su visomis švietimui skiriamomis lėšomis, ji yra nereikšminga.

NVO savivaldybės planavimo dokumentuose.

Savivaldybės strateginiame plane⁵ pateikta nuoroda į NVO partnerystės ir bendradarbiavimo stiprinimą kaip vieną iš prioritetų, tačiau konkrečiau NVO vaidmuo numatytas tik prie gyvenimo kokybės ir miesto aplinkos gerinimo bei sveikatos apsaugos tikslų.

Su švietimu susijusiuose tiksluose NVO vaidmuo neišskirtas ir visiškai nėra minimas. Apie socialinę partnerystę švietimo srityje užsimenama, tačiau nėra aišku, kaip ji realizuojama ir nėra nei stebima, nei matuojama. Savivaldybės požiūris atsiskleidžia ir Alytaus miesto 2020 m. švietimo programoje⁶, kurioje aiškiai apibrėžiami šios programos

vykdytojai, t. y. savivaldybės biudžetinės ir viešosios įstaigos (II. 11 p.). Taigi sąmoningų ir sistemingų pastangų į švietimo paslaugų teikimą įtraukti ir kitus nepriklausomus švietimo paslaugų teikėjus artimiausiu metu nenumatoma.

Švietimo savivalda. Savivaldybėje veikia Švietimo taryba, kurią sudaro savivaldybės mokinių, tėvų ir mokytojų tarybų bei kitų švietimo paslaugų teikėjų ir socialinių partnerių atstovai. 2018–2019 m. taryba posėdžiavo tris kartus ir sprendė klausimą dėl kandidatų Tarptautinės mokytojo dienos premijai gauti, nagrinėjo bendruomenių prašymus dėl valstybinių švenčių organizavimo, siūlymą suteikti galimybę miesto mokyklų mokiniams bent kartą per mokslo metus nemokamai pasinaudoti miesto salėmis, vykdė kandidatų savivaldybės Metų apdovanojimams pagal visas nominacijas gauti reitingavimą⁷. Taigi darytina išvada, kad ši taryba svarsto organizacinius klausimus, o esminių su savivaldybės švietimo sistemos strategija ir jos įgyvendinimu susijusių klausimų nenagrinėja.

4 http://www.3sektorius.lt/docs/2018_paslaugu_perdavimo_dia-gramos_2019-11-27_15_25_00.pdf

5 <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/d703bae0252e11e9bf1ef395f41d-6fbc>

6 <http://svietimas.alytus.lt/documents/10180/31539336/21%20%C5%A0vietimo.xlsx>

7 Alytaus miesto savivaldybės 2019 metų veikla ir 2020 metų prioritetinės kryptys https://alytus.lt/uploads/documents/files/LT/svietimas/svietimas-alytuje/vizija-ir-prioritetai/2019%20M_%20%C5%A0VIETIMO%20VEIKLA%20IR%202020%20M_%20%C5%A0VIETIMO%20VEIKLOS%20PRIORITAI%20galutinis.pdf

Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas

2014–2019 m. ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičius savivaldybėje kasmet mažėja (1 lentelė). Tačiau ikimokyklinis ugdymas Alytaus mieste yra paklausus (2 lentelė) – auklėtinių skaičius didėja ir 2018 m. ikimokykliniame ugdyme dalyvaujančių vaikų dalis viršijo savivaldybėje gyvenančių ikimokyklinio amžiaus vaikų skaičių, t. y. sudarė 104 proc. Šį augimą galėjo lemti tai, kad didelė dalis Alytaus r. vaikų lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigas Alytaus mieste. Mieste veikia 13 valstybinių vaikų ikimokyklinio ugdymo įstaigų ir vienas privatus 2018 m. veiklą pradėjęs darželis, kurio teisinė forma – mažoji bendrija. Šis darželis nuomojasi patalpas savarankiškai, ugdo apie 20 vaikų. Fokusuotos grupės diskusijos metu pastebėta, kad šis darželis veikia savarankiškai ir sistemos dalimi nesijaučia,

t. y. savivaldybė neįtraukia jo į sprendimų priėmimą ir neteikia lygiavertės pagalbos, kaip savo įsteigtoms įstaigoms. Poreikis jam plėstis yra – tėvai pageidautų, kad privatus darželis teiktų ir priešmokyklinio ugdymo paslaugas.

Įvertinus tai, kad nemaža dalis vaikų į ikimokyklines įstaigas atvyksta ir iš Alytaus rajono, mieste yra potencialo nevalstybinių darželių plėtrai. O savivaldybėje nei strateginių kryptių sudaryti galimybes steigti nevalstybinėms įstaigoms, nei ketinimų sukurti joms palankesnes sąlygas nenumatoma.

NVO dalyvavimas ikimokykliniame ugdyme tiek savivaldybės administracijos, tiek savivaldybės įstaigų vadovų suprantamas kaip atskiri NVO atstovų apsilankymai ugdymo įstaigose ir įvairios pažintinės veiklos. Sistemingų rėmimo ir skatinimo mechanizmų nenumatyta.

1 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo įstaigos Alytaus m.

Metai	1–6 m. amžiaus vaikų skaičius	Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius	Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius	Vaikų, dalyvaujančių ikimokykliniame ugdyme, dalis, palyginti su atitinkamo amžiaus vaikais
2018	2 708	2 607	14	104,0
2017	2 754	2 554	13	99,8
2016	2 809	2 569	13	98,6
2015	2 806	2 502	13	94,9
2014	2 833	2 565	13	95,5

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas <https://osp.stat.gov.lt/>

Bendrasis ugdymas

Alytaus miesto savivaldybė. Diskusijos metu taip pat buvo paminėta, kad pačiose bendrojo ugdymo institucijose kuriasi neformalios grupės bei partnerystės su organizacijomis (pvz., Putinų gimnazijoje kartu su Šaulių sąjunga įsteigta šaulių klasė), o jų veiklai vykdyti suteikiamos patalpos.

Kaip ir ikimokyklinio ugdymo atveju, didelė dalis Alytaus r. gyvenančių mokyklinio amžiaus vaikų bendrojo ugdymo mokyklas lanko Alytaus mieste. Miesto savivaldybės duomenimis, mokiniai iš kitų savivaldybių 2018 m. sudarė beveik 17 proc. mokinių⁸. Tai susiję su besiplečiančiomis už miesto ribų individualių būstų gyvenvietėmis, kurių gyventojai dirba mieste ir savo vaikus leidžia į miesto mokyklas. Nepaisant to, bendras mokinių skaičius mažėja po 100–200 vaikų kasmet, tačiau minimu laikotarpiu mokyklų tinklas savivaldybėje nekito (2 lentelė). Bendrojo ugdymo (pradinio, pagrindinio, vidurinio) programas Alytaus mieste vykdo 17 biudžetinių įstaigų, nevalstybinių įstaigų nėra.

Savivaldybės išskirtinumas – socialinės partnerystės su aukštosiomis mokyklomis ir kitais socialiniais partneriais projektai – dalykinės akademijos: Alytaus Adolfo Ramanausko-Vanago ekonomikos ir verslo mokykla, Jaunųjų chemikų mokykla, Putinų gimnazijos Fab Lab mokomosios dirbtuvės, Alytaus Likiškėlių progimnazijoje įkurtas Lietuvybės centras. Finansavimą šioms partnerystėms skiria

2 lentelė. Bendrojo ugdymo (BU) įstaigos Alytaus m.

Metai	BU mokyklos	BU mokyklų mokiniai
2018–2019	17	6 991
2017–2018	17	7 199
2016–2017	17	7 457
2015–2016	17	7 563
2014–2015	17	7 880

Šaltinis: Oficialiosios statistikos portalas <https://osp.stat.gov.lt/>

8 Alytaus miesto švietimo stebėsenos rodikliai 2017–2018 m. http://svietimas.alytus.lt/documents/78517/146561/%C5%A0vietimo_steb%C4%97senos_rodikliai_2017-2018%20koreguotas.pdf

Neformalusis vaikų švietimas

Miesto 2019 m. švietimo veiklos ataskaitoje bei 2020 m. kryptyse⁹ neformalusis vaikų švietimas minimas dalyje apie bendrąjį ugdymą („Bendrojo ugdymo mokyklose veikiančius įvairius neformaliojo švietimo būrelius lankys apie 3 450 mokinių“), o dalyje „Kitas neformalusis vaikų švietimas“ pirmiausia akcentuojamos savivaldybei pavaldžios įstaigos (3 lentelė), teikiančios neformaliojo vaikų švietimo paslaugas, bei trumpai ir apibendrintai užsimenama apie neformaliojo vaikų švietimo tikslinio finansavimo programoje dalyvaujančius paslaugų teikėjus, taip pat dokumente bendrai nurodyta, jog bus skiriama tam tikra lėšų suma iš ES biudžeto. Atskirame savivaldybės 2020 m. švietimo veiklos prioritetų dokumente¹⁰ neformalusis vaikų švietimas tiesiogiai apskritai neminimas, būtų galima išskirti nebent atskiras veiklas, numatytas įgyvendinti savivaldybės įstaigose, kaip pvz., tam tikros mokyklos mokinių dalyvavimas renginiuose, stovyklose, edukacinėse veiklose ir pan.

Savivaldybėje veikia 4 jai pavaldžios neformaliojo švietimo įstaigos (3 lentelė). Remiantis šių įstaigų veiklos bei finansinėmis ataskaitomis, buvo apskaičiuota sąlyginė savivaldybės skiriamų lėšų suma, tenkanti vienam besimokančiajam per mėnesį. Lyginant su neformaliojo vaikų švietimo krepšelio suma ir neformaliojo vaikų švietimo programų rinkos kainomis, akivaizdu, kad nebiudžetinių organizacijų finansinės sąlygos teikti paslaugas yra gerokai prastesnės. 15 eur NVŠ krepšelis nepadengtų net pusės savivaldybės įstaigų veiklos sąnaudų, jau nekalbant apie nemokamai suteiktas patalpas ir savivaldybės investicijas į infrastruktūrą.

NVŠ tiksliniu finansavimu Alytaus mieste pasinaudoja apie 30 proc. mokinių (4 lentelė), dar apie 7 proc. mokinių lanko neformaliojo vaikų švietimo programas, finansuojamas iš kitų šaltinių, taip pat beveik 30 proc. mokinių kasmet dalyvauja formalųjį švietimą papildančio ugdymo (FŠPU) programose. Bendrojo ugdymo mokyklose būrelius lankančių mokinių skaičius kasmet kinta.

Savivaldybės nustatyti programų kryptių prioritetai (lyderystės ir savanorystės ugdymas; socialinis emocinis ugdymas; sveikos gyvensenos įgūdžių stiprinimas; techninė, kultūrinė, meninė, lingvistinė

3 lentelė. Alytaus miesto neformaliojo švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo įstaigos

Pavadinimas	Teisinė forma	Mokinių skaičius 2018 m.*	Vidutinė lėšų 1-am besimokančiajam suma per mėnesį**
Alytaus muzikos mokykla	Biudžetinė įstaiga	575	39
Alytaus dailės mokykla	Biudžetinė įstaiga	130	71
Alytaus sporto ir rekreacijos centras	Viešoji įstaiga	1 739	109
Alytaus jaunimo centras	Viešoji įstaiga	1 693	35

* Duomenys iš internete skelbiamų įstaigų / vadovų metinių veiklos ataskaitų.

** Sąlyginė savivaldybės finansavimo suma 1-am besimokančiajam vienam mėnesiui, apskaičiuota pagal 2018 m. finansinėse ir veiklos ataskaitose pateiktą informaciją apie finansavimo sumas ir mokinių skaičių, neįtraukiant tėvų mokamo mokesčio už užsiėmimus.

9 Alytaus miesto savivaldybės 2019 metų švietimo veikla ir 2020 metų švietimo veiklos prioritetinės kryptys. https://alytus.lt/uploads/documents/files/LT/svietimas/svietimas-alytuje/vizija-ir-prioritetai/2019%20M_%20%C5%A0VIETIMO%20VEIKLA%20IR%202020%20M_%20%C5%A0VIETIMO%20VEIKLOS%20PRIORITAI%20galutinis.pdf

10 Alytaus miesto savivaldybės 2020 m. švietimo veiklos prioritetai https://alytus.lt/uploads/documents/files/LT/svietimas/svietimas-alytuje/vizija-ir-prioritetai/2020%20m_%20prioritetai%20tikslai%20u%C5%BEdavimai%20galutinis.pdf

4 lentelė. Alytaus miesto savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų (BUM) mokinių dalyvavimas neformaliajame vaikų švietime

Iš viso BUM mokinių	2016–2017	2017–2018	2018–2019	2019–2020
Dalyvauja tikslinio finansavimo NVŠ programose	26,47 %	30,32 %	29,30 %	30,29 %
Dalyvauja kitose NVŠ programose	5,55 %	8,32 %	7,68 %	7,03 %
Dalyvauja formalųjį švietimą papildančio ugdymo programose	26,85 %	27,38 %	27,72 %	28,16 %
Dalyvauja NVŠ programose arba lanko BUM būrelius	19,15 %	44,56 %	28,89 %	42,06 %
Lanko BUM būrelius	57,76 %	70,67 %	64,62 %	68,88 %

Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS) duomenys

saviraiška; patyriminis ugdymas (STEAM mokslų gilinimas siejant formalųjį ir neformalųjį švietimą¹¹) yra labai platus, taigi iš esmės visų galimų krypčių programos galėtų atitikti prioritetų kriterijus.

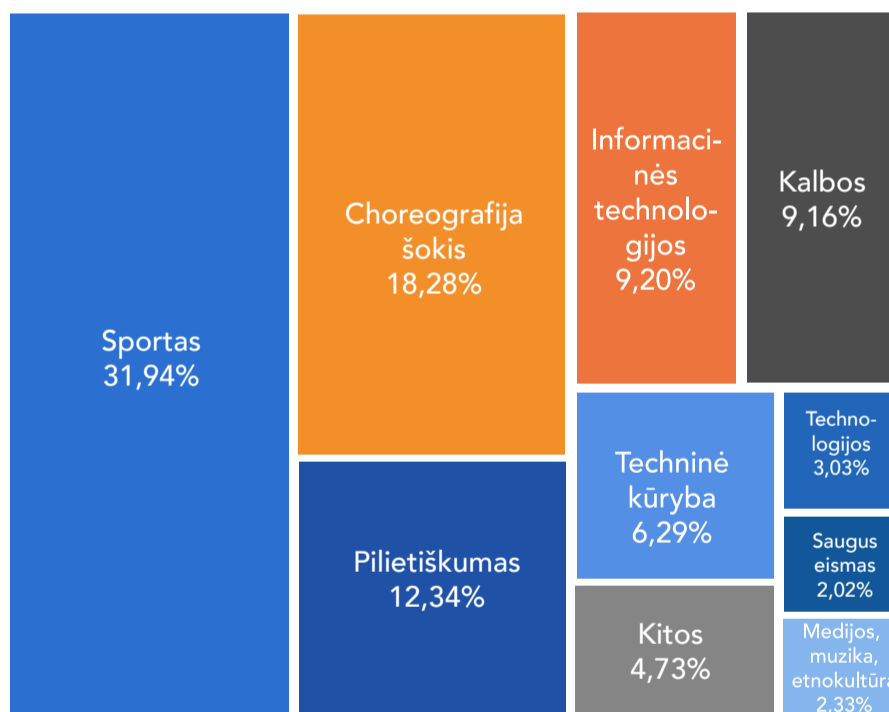
Praktikoje neformaliojo vaikų švietimo tikslinį finansavimą gaunančios akredituotos programos savivaldybėje 2018 m. apėmė 12 iš 16 krypčių. Ketvirtadalį programų (informacinių technologijų krypties) vykdė viena valstybinė įstaiga Alytaus kolegija, trečdalį programų – nevalstybinės įstaigos. Didžioji dalis vaikų lankė Alytaus kolegijos bei laisvųjų mokytojų vykdomas programas (2 pav.)

Nevalstybiniams neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjams, dalyvaujantiems tikslinio finansavimo programoje ir kurių programos akredituojamos, suteikiamos lengvatinės sąlygos veikloms vykdyti nuomotis patalpas bendrojo ugdymo mokyklų patalpose už 1 euro mėnesinį mokestį.

Į savivaldybės numatytus stebėsenos rodiklius yra įtraukti mokinių, dalyvaujančių nevalstybinių teikėjų neformaliojo vaikų švietimo programose bei dalyvaujančių mokinių ir jaunimo organizacijose, dalies rodikliai. Stebėsenos duomenys rodo, kad savivaldybėje nuo 2015 m. šie rodikliai kasmet mažėja (5 lentelė).

11 Alytaus miesto savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Alytaus miesto savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir naudojimo tvarkos aprašo tvirtinimo“, 2018 m. spalio 25 d., Nr. T-323.

1 pav. Vaikų skaičiaus pasiskirstymas pagal NVŠ tikslinio finansavimo programų kryptis 2018 m.

Parengta pagal ŠITC (dab. Nacionalinės švietimo agentūros) pateiktus 2018 m. spalio 10 d. Mokinių registro duomenis.

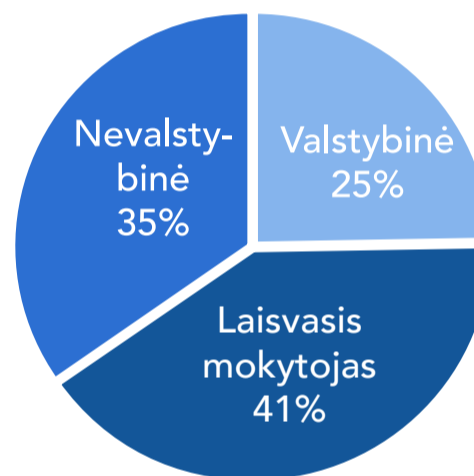
5 lentelė. Su NVŠ susiję Alytaus miesto savivaldybės stebimi švietimo konteksto rodikliai

Metai	Mokinių, lankančių ne savivaldybės biudžetinėse ir viešosiose įstaigose veikiančius būrelius, klubus, studijas, ansamblius ir pan., dalis (proc.)	Mokinių, dalyvaujančių mokinių ir jaunimo organizacijų veikloje, dalis (proc.)
2016	26,92	6,09
2017	25,87	5,82
2018	19,86	5,17

Šaltinis: Alytaus miesto savivaldybės švietimo stebėsenos rodikliai <http://svietimas.alytus.lt/stebesenos-rodikliai>

Nepaisant mažėjančių rodiklių, strateginiuose dokumentuose nėra numatoma skatinti mokinius dalyvauti nepriklausomų teikėjų veiklose ir organizacijose, didžiausias dėmesys skiriamas savivaldybei pavaldžių įstaigų tinklo išlaikymui, o neformaliojo vaikų švietimo kokybės, vaikų poreikių, krypčių įvairovės klausimai lieka antraeiliai.

2 pav. Neformaliojo vaikų švietimo programos lankusių vaikų pasiskirstymas pagal lankytų programų teikėjų priklausomybę 2018 m.

Parengtas pagal ŠITC (dab. Nacionalinės švietimo agentūros) pateiktus Mokinių registro duomenis, registruotus 2018-10-30.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas

Neformalusis suaugusiųjų švietimas Alytaus miesto savivaldybėje įgyvendinamas remiantis savivaldybės tarybos patvirtintu Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi 2019–2020 metų veiksmų planu¹², kurio įgyvendinimo koordinatoriumi paskirta savivaldybei pavaldi Alytaus suaugusiųjų ir jaunimo mokykla.

Didesnė dalis plano veiksmų bei atitinkamai finansavimo iškart priskiriama savivaldybės biudžetinėms įstaigoms bei viešajai įstaigai Alytaus verslo konsultaciniam centrui, kurio vienas iš dalininkų yra Alytaus miesto savivaldybė¹³.

2014 m. savivaldybėje buvo įsteigta Suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės platforma, kurios pagrindiniai tikslai – koordinuoti formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos kūrimą, plėtojimą ir tobulinimą Alytaus mieste, tirti ir analizuoti formalųjį ir neformalųjį suaugusiųjų švietimą vykdančių institucijų, Alytaus miesto bendruomenės poreikius ir verslo aplinkos situaciją mieste, svarstyti kylančių problemų sprendimo būdus bei teikti rekomendacijas, kaip šias problemas spręsti, siūlymus dėl formaliojo ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo plėtros ir tobulinimo Alytaus miesto savivaldybės tarybai ir kitoms institucijoms. Taip pat taryba konsultuoja Alytuje veikiančius neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų vykdytojus dėl paraiškų rengimo ir jų teikimo savivaldybės, nacionaliniams, Europos Sąjungos fondams. Taryba vienija visas suaugusiųjų švietimo organizacijas, esančias Alytaus mieste¹⁴,

jos pagrindu turėtų būti plėtojamas suaugusiųjų švietimas Alytaus mieste. Tarybą sudaro 26 nariai, iš kurių NVO atstovauja 2¹⁵.

Nevalstybiniais neformaliojo suaugusiųjų švietimo teikėjams minėtame Neformaliojo suaugusiųjų švietimo veiksmų plane numatytos tokios galimybės:

- Dalyvauti neformaliojo suaugusiųjų švietimo programų finansavimo konkurse. Alytaus miesto 2019–2021 metų švietimo programoje numatyta finansuoti po 25 neformaliojo suaugusiųjų švietimo projektus kasmet (iš viso už 20 tūkst. eurų kiekvienais metais). Vis dėlto 2018 ir 2019 m. buvo finansuota po 14¹⁶ ir 12¹⁷ programų, iš kurių atitinkamai po 3 vykdytos tų pačių NVO: Alytaus trečiojo amžiaus universiteto, neformaliojo švietimo centro „Tolerancija“ ir asociacijos „I Alytus“. Didžiąją dalį programų vykdė savivaldybės biudžetinės įstaigos.
- Įgyvendinti bendrosios ir asmeninės kompetencijos tobulinimo programas vyresnio amžiaus žmonėms kaip atsakinga institucija kartu su Alytaus suaugusiųjų ir jaunimo mokykla (savivaldybės biudžetinė įstaiga) įtrauktas ir Alytaus trečiojo amžiaus universitetas (NVO). Finansavimo dydis plane nenurodytas.

Alytaus mieste veikiantis nevalstybinis Trečiojo amžiaus universitetas turi patalpas Alytaus kolegijoje. Iš viso apie 1 300 suaugusiųjų dalyvauja universiteto veiklose. Alytaus trečiojo amžiaus universitetas pakankamai aktyvus, išsiplėtė į rajoną, tačiau susiduria su sunkumais: trūksta gerų vietinių lektorių, o savivaldybė atvykstančių lektorių kelionės išlaidų nekompensuoja. Trečiojo amžiaus universitetas aktyviai dalyvauja projektinėje veikloje, teikia įvairių projektų paraiškas, tačiau, diskusijoje dalyvavusio atstovo teigimu, finansavimą gauna palyginti retai.

15 Alytaus miesto savivaldybės tarybos sprendimas „Dėl Alytaus miesto savivaldybės tarybos 2014-03-27 sprendimo Nr. T-94 „Dėl Alytaus miesto savivaldybės suaugusiųjų švietimo strateginės partnerystės platformos kūrimo ir veiklos koordinavimo tarybos tvirtinimo“ pakeitimo“, 2016 m. sausio 28 d., Nr. T-34.

16 Alytaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas „Dėl Alytaus miesto savivaldybės neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programoms finansuoti skirtų lėšų paskirstos tvirtinimo“, 2018 m. balandžio 6 d., Nr. DV-429.

17 Alytaus miesto savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymas „Dėl Alytaus miesto savivaldybės neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programoms finansuoti skirtų lėšų paskirstos tvirtinimo“, 2019 m. kovo 7 d., Nr. DV-199.

12 <https://va.alytus.lt/DefaultLite.aspx?Id=3&DocId=56004>

13 <http://www.avkc.lt/lt/apie-avkc/>

14 Alytaus miesto savivaldybės 2019 metų švietimo veikla ir 2020 metų švietimo veiklos prioritetinės kryptys

Neformaliojo švietimo centro „Tolerancija“ ir asociacijos „I Alytus“ vadovių teigimu, santykiečiai su savivaldybės specialistu, atsakingu už neformalųjį suaugusiųjų švietimą, yra labai geranoriški ir juntamas palankus požiūris, teikiama konsultacinė pagalba įgyvendinant savivaldybės finansuojamas programas. Abi įstaigos neatlygintinos panaudos pagrindu naudojasi savivaldybei ar savivaldybės įstaigoms priklausančiomis patalpomis ir tai, pasak jų, yra didelė parama, leidžianti vykdyti veiklą. Kaip pagrindinį sunkumą vykdant savivaldybės finansuojamas programas abiejų organizacijų atstovės įvardijo su valstybės biudžeto lėšų apskaita susijusią administracinę naštą, kai didžiausias dėmesys skiriamas smulkmeniškam dokumentų tvarkymui, o ne kokybiškam veiklos rezultatui pasiekti.

Savivaldybės vykdomoje stebėsenoje neformaliojo suaugusiųjų švietimo sektoriui numatytas tik vienas kiekybinis rodiklis – suaugusiųjų, ugdomų pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, skaičius ir dalis (proc.), kuri pastaraisiais metais augo (2016 m. – 15,70 proc., 2017 m. – 16,28 proc., 2018 m. – 21,49 proc.)¹⁸. 2020 m. savivaldybės prioritetuose¹⁹ neformalusis suaugusiųjų švietimas kaip atskira kryptis neišskirtas. Savivaldybės 2020 m. švietimo programoje²⁰ vienas iš numatomų rezultatų – neformalusis suaugusiųjų švietimas atitiks besimokančiųjų poreikius. Deja, besimokančiųjų poreikių tyrimai, kiti kokybiniai neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemos plėtros aspektai (programų atitiktis minėtiems poreikiams, jų įvairovė, turinio kokybė, įvairesnių teikėjų pritraukimas ir jų stiprinimas) neįtraukti nei į stebėsenos objektus, nei į strateginius dokumentus.

18 https://alytus.lt/lt/svietimas-1/statistika-ir-rodikliai?fbclid=IwAR1Gz_Ci-89WrHRUpqZRzpo1egkgTGV2B-9mGRofsys6zVqELPWR1o76pQjg

19 https://alytus.lt/uploads/documents/files/LT/svietimas/svietimas-alytuje/vizija-ir-prioritetai/2020%20m_%20prioritetai%2C%20tikslai%2C%20u%C5%BEdavinai%20galutinis.pdf

20 <http://svietimas.alytus.lt/documents/10180/31539336/21%20%C5%A0vietimo.xlsx>

Geroji praktika ir rekomendacijos

1. Švietimo kokybė - ne vien infrastruktūra

Savivaldybės planavimo dokumentuose tarp strateginių švietimo kokybės gerinimo kryptių įvardijama mokymosi aplinkos modernizavimas, naujų technologijų diegimas bei vaikų socializacijos, meninės ir kūrybinės saviraiškos skatinimas.

Pagrindinis dėmesys čia skiriamas ugdymo įstaigų tinklo palaikymui ir infrastruktūros gerinimui.

Rekomenduojama į strateginį planavimą įtraukti ir šiuos aspektus:

- ugdymosi poreikių nustatymo ir formavimo priemonės;
- švietimo personalo kvalifikacijos tobulinimo kryptis ir priemonės;
- sistemingą socialinę partnerystę ne tik valstybei ir savivaldybei pavaldžių įstaigų ar verslo įmonių, bet ir nevyriausybinių, ypač vietos, organizacijų.

2. Aktyvesnė partnerystė su Alytaus rajono savivaldybe

Kadangi nemažai Alytaus rajono vaikų lanko Alytaus miesto ugdymo įstaigas, rekomenduojama ieškoti galimybių bendradarbiauti su Alytaus rajono savivaldybe, sprendžiant tiek tinklo optimizavimo, tiek neformaliojo švietimo vaikams ir suaugusiesiems prieinamumo ir kokybės užtikrinimo klausimus.

3. Įgalinta švietimo savivalda

Savivaldybėje veikia Švietimo taryba, tačiau ji svarsto ir priima sprendimus labiau organizaciniais, su švietimo kokybės ir sistemos plėtra nesusijusiais klausimais. Rekomenduojama šiai institucijai suteikti realią patariamąją galią įtraukiant į ją įvairius švietimo veikėjus ir NVO bei konsultuojantis švietimo strategijos, tikslų ir jų įgyvendinimo, švietimo poreikių nustatymo bei stebėsenos klausimais ir kartu ugdant jos narių gebėjimus

dalyvauti sprendimų priėmimo procesuose.

4. NVO įgalinimas ir stiprinimas

Savivaldybėje yra gerosios praktikos pavyzdžių, kaip sudaromos sąlygos NVO teikti švietimo paslaugas. Rekomenduojama plėtoti įgalinančią ir skatinančią aplinką vietos švietimo NVO, jau vykdomas NVO stiprinimo veiklas sujungiant į vieną bendrą sistemą, apimančią:

- finansinę paramą NVO registravimui, veiklos administravimui, kvalifikacijos kėlimui, asocijavimuisi ir pan.,
- aišką, viešai skelbiamą naudojimosi savivaldybės patalpomis tvarką;
- NVO kvalifikacijos tobulinimo programas (projektų paraiškų rengimo ir administravimo, švietimo paslaugų kokybės užtikrinimo ir pan.), konsultuojantis su NVO apie tokių programų poreikį bei turinį;
- sistemingą švietimo NVO įtraukimą į švietimo klausimų sprendimą per NVO tarybą, Švietimo tarybą ir (ar) kitas konsultavimosi procedūras.

5. Socialinės partnerystės modeliai

Savivaldybėje sėkmingai veikia gimnazijų ir aukštųjų mokyklų partnerystės modelis, kurio pagrindu steigiamos įvairios dalykinės akademijos, gaunančios finansinę paramą ir iš savivaldybės biudžeto. Rekomenduojama toliau plėtoti tokį partnerystės modelį, diegiant jį ikimokyklinio ir pradinio bei pagrindinio bendrojo ugdymo įstaigose bei sistemingai įtraukiant NVO, kurios galėtų prisidėti prie bendrojo ugdymo tokiose srityse kaip pilietinis ugdymas, globalusis švietimas, novatoriškas IT mokymas ir kt. Tai leistų ne tik išplėsti mokymosi galimybes, užtikrinti mokyklos sąsają su socialiniais partneriais bei praktine veikla už mokyklos ribų, bet taip pat sudarytų sąlygas ir tvaresniam švietimo NVO vystymuisi.

6. Didesnė neformaliojo vaikų švietimo įvairovė ir geresnė kokybė

Savivaldybė išlaiko FŠPU ir neformaliojo vaikų švietimo įstaigas, teikiančias sporto ir meno kryptių švietimą. Neformaliojo vaikų švietimo tikslinį finansavimą gaunančių programų sąrašė taip pat dominuoja sportas. Kai kurie teikėjai yra vieninteliai, teikiantys tam tikros krypties programas, pvz., IT programas teikia tik Alytaus kolegija, pilietiškumo - tik Šaulių sąjunga. Nors mokinių dalyvavimo neformaliojo vaikų švietimo veiklose ne savivaldybės įstaigose ir jaunimo

organizacijose rodikliai pastaraisiais metais prastėja, savivaldybės strateginiame plane priemonių tiesiogiai šiems rodikliams gerinti nenumatoma – ir toliau orientuojamasi į pavaldžių įstaigų išlaikymą, nevalstybiniam švietimo paslaugų teikėjams paliekant tik galimybę dalyvauti neformaliojo vaikų švietimo tikslinio finansavimo programoje.

Rekomenduojama:

- imtis proaktyvios pozicijos ir tikslingų veiksmų sudarant palankias sąlygas savivaldybėje vykdyti trūkstančių kryptinių neformaliojo vaikų švietimo programas, t. y. kviečiant neformaliojo vaikų švietimo teikėjus iš kitų savivaldybių arba skatinant naujų vietos teikėjų steigimąsi arba naujų programų akreditaciją;
- atlikti savivaldybės pavaldžių neformaliojo vaikų švietimo ir FŠPU įstaigų kaštų ir naudos analizę ir įvertinti, ar šis neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo būdas yra efektyvus.

7. Stebėseną, kokybės rodikliai ir priemonių taikymas

Savivaldybė nuo 2008 m. vykdo švietimo stebėseną ir viešai skelbia numatytų rodiklių reikšmes. Į stebėseną įtraukti daugiausia kiekybiniai ikimokyklinio ugdymo, bendrojo ugdymo, neformaliojo švietimo aprėpties ir mokinių pasiekimų rodikliai. Rekomenduojama į stebėseną įtraukti daugiau kokybinių rodiklių, pvz., neformaliojo vaikų ir suaugusiųjų švietimo kryptinių įvairovės dinamiką, mokyklų socialinę partnerystę su kitomis organizacijomis, finansuojamų švietimo projektų rezultatus ir poveikį. Atitinkamai siūloma formuoti ir švietimo srities priemones, tiesiogiai skirtas pasirinktiems kiekybiniam bei kokybiniam rodikliams gerinti.

